

Резюме

Евстигнеев А. С. Правовое обеспечения экологической безопасности при осуществлении специального природопользования в контексте отдельных положений Соглашения об ассоциации между Украиной и ЕС.

В статье проведен анализ положений Соглашения об ассоциации между Украиной и ЕС в части обязательств по внедрению в законодательство Украины положений относительно предварительной оценки экологической безопасности определенных видов деятельности, приведены авторские предложения по такому внедрению.

Ключевые слова: обеспечение экологической безопасности, Соглашение об ассоциации между Украиной и ЕС, специальное природопользование, обеспечение экологической безопасности при осуществлении специального природопользования.

Summary

Yevstigneyev A. Legal maintenance of ecological safety of special natural resources usage in the context of certain provisions of the Agreement on Association between Ukraine and EU.

The article analyzes the provisions of the Association Agreement between Ukraine and the EU in the implementation to the legislation of Ukraine the provisions concerning the preliminary assessment of the environmental safety of certain activities, given the author's proposals for such implementation.

Key words: Provision of ecological Safety, the Agreement on Association between Ukraine and EU, special natural resources usage, Provision of Ecological safety in special natural resources usage.

УДК 341.1/8

О. Б. НИМКО

*Ольга Борисівна Німко, кандидат юридичних наук,
доцент Житомирського національного агроєкологічного університету*

МІЖНАРОДНЕ СПІВРОБІТНИЦТВО ТА АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ АТОМНОЇ ЕНЕРГЕТИКИ В УКРАЇНІ ТА СВІТІ

В сучасних умовах зростання економіки України частково залежить від ефективного використання атомної енергетики. Для цього доцільним та необхідним постає вдосконалення міжнародного співробітництва і правового регулювання атомної енергетики в Україні.

У минулому, коли людина тільки брала від природи її багатства без будь-яких обмежень, охорона природи полягала переважно в тому, що окремі об'єкти вилучалися з користування і охоронялися¹.

Науково-теоретичну базу з проблематики законодавства щодо адміністративно-правового регулювання становлять загальнотеоретичні праці фахівців як адміністративного, так і інших галузей права: В. Авер'янова, Ю. Битяка, Л. Коваль, але їхні праці відображають проблему адміністративно-правового регулювання в цілому. Окремі аспекти проблеми адміністративно-правового регулювання у досліджуваній сфері висвітлювалися у працях А. Берлача, Н. Бондарчук, Л. Василенко, В. Курила. Окремі питання були предметом наукових досліджень таких вчених, як О. Овсієнко, С. Плачкова, Л. Тимченко, І. Франчук.

Отже, окреслена вище проблема є недостатньо дослідженою, а відтак – важливою та актуальною.

Міжнародне співробітництво в галузі використання атомної енергії має дуже важливе значення для вирішення таких глобальних проблем, як: нерозповсюдження ядерної зброї і припинення використання мирних ядерних об'єктів, установок і матеріалів у військових цілях; оперативне сповіщення і допомогу в разі ядерної аварії та інших надзвичайних ситуацій; відшкодування шкоди, заподіяної в результаті використання атомної енергії; проведення наукових досліджень; регулювання торгівлі та обміну ядерними матеріалами і технологіями, будівництва атомних електростанцій, реакторів і установок; зберігання та переробку відпрацьованого ядерного палива та радіоактивних відходів².

Міжнародне агентство з атомної енергії (далі – МАГАТЕ) є міжнародною міждержавною організацією науково-технічного спрямування, заснованою Генеральною Асамблеєю ООН 29 липня 1957 року. МАГАТЕ входить до загальної системи міжнародних організацій ООН, а його відносини з ООН базуються на окремій угоді від 1959 року.

Згідно зі Статутом, затвердженим 23 жовтня 1956 р., діяльність Агентства спрямована на досягнення широкого використання атомної енергії в мирних цілях та сприяння поширенню ядерних технологій. Серед основних завдань діяльності МАГАТЕ є контроль за мирним використанням атомної енергії та забезпечення того, щоб допомога Агентства не була використана у військових цілях. У цьому зв'язку МАГАТЕ служить міжнародним інспекційним органом для перевірки непереключення ядерних матеріалів, обладнання та технологій у країнах, що не мають ядерної зброї, з дозволеної мирної діяльності на військові потреби (система гарантій МАГАТЕ). МАГАТЕ також встановлює стандарти ядерної та фізичної ядерної безпеки, надає країнам-членам технічну допомогу, а також заохочує обмін науковою і технічною інформацією у галузі ядерної

енергії. Агентство надає консультаційну допомогу, сприяє передачі навичок і знань країнам для ефективної реалізації національних програм мирного використання ядерної енергії.

МАГАТЕ надає щорічні доповіді Генеральній Асамблеї ООН та у разі необхідності – Раді Безпеки ООН щодо недотримання державами своїх зобов'язань, які випливають з системи гарантій МАГАТЕ, а також з інших питань, що стосуються міжнародного миру та безпеки.

Під егідою Агентства було розроблено й схвалено 12 міжнародних конвенцій у сферах ядерної безпеки, фізичної ядерної безпеки та ядерної відповідальності.

На сьогодні основними напрямками діяльності МАГАТЕ є:

1. Ядерна енергетика, паливний цикл та ядерна наука (програма ІНПРО, технології ядерного паливного циклу та матеріалів, створення потенціалу і збереження ядерних знань для стійкого енергетичного розвитку, сприяння розвитку різних галузей ядерної науки).

2. Ядерні застосування у сферах безпеки продовольства та в сільському господарстві, для охорони здоров'я (раковий захворювання, томографія), забезпечення водних ресурсів, для оцінки та раціонального використання морського й наземного середовища, виробництво медичних радіоізотопів та радіаційні технології, управління технічним співробітництвом з метою розвитку.

3. Ядерна та фізична ядерна безпека (безпека ядерних установок, радіаційна безпека та безпека перевезень, поводження з радіоактивними відходами, фізична ядерна безпека, готовність на реагування у випадку інцидентів та аварійних ситуацій).

4. Ядерна перевірка (застосування системи гарантій МАГАТЕ, імплементація гарантій Агентства в Ірані, Сирії та КНДР)³.

У країнах Європейського союзу атомні електростанції виробляють майже 30 % електроенергії. 130 ядерних реакторів експлуатуються в 14 країнах ЄС. Кожна країна ЄС вирішує самостійно, потрібно використовувати ядерну енергетику чи ні.

Мирне використання ядерної енергії в ЄС регулюється Договором про заснування європейського товариства з атомної енергії (European Atomic Energy Community)⁴. У той час як Євратом є самостійною юридичною особою щодо ЄС, вона управляється органами ЄС.

Європейська комісія займається ядерною діяльністю за трьома напрямками:

– ядерна безпека щодо безпечної експлуатації ядерних установок, радіаційний захист та поводження з радіоактивними відходами;

– ядерні гарантії, тобто заходи, спрямовані на те, щоб ядерні матеріали використовувалися тільки для цілей, заявлених користувачами;

– фізична ядерна безпека належить до фізичного захисту ядерних матеріалів і установок від умисних зловмисних дій.

ЄС застосовує найвищі стандарти безпеки для всіх видів цивільної ядерної діяльності, включаючи виробництво електроенергії, дослідження і використання з медичною метою. Як реакція на ядерну аварію у Фукусімі 2011 р. серію стрес-тестів було проведено в 2011 р. та 2012 р. для вимірювання здатності ядерних установок ЄС, щоб протистояти стихійним лихам.

У липні 2014 р. ЄС внесла поправки в директиву з ядерної безпеки 2009 р., що встановлює загальні правила безпеки для ядерних установок.

Директива ЄС щодо поводження з радіоактивними відходами та відпрацьованим паливом встановлює правила для безпечного видалення використаних радіоактивних матеріалів.

Закриття і виведення з експлуатації атомної електростанції в кінці свого життєвого циклу являє собою тривалий і дорогий процес. «Директива відходів» також вимагає створення планів ЄС у країнах для фінансування безпечного захоронення радіоактивних відходів при виведенні з експлуатації.

ЄС запровадив програми підтримки з виведення з експлуатації ядерних об'єктів, щоб надати фінансову допомогу Болгарії, Литві та Словаччині щодо безпечного вилучення з використання старих реакторів радянського типу.

ЄС має законодавство радіаційного захисту з метою захисту здоров'я людей від небезпек, що виникають від іонізуючих випромінювань. Це включає в себе основні норми безпеки, доповнені в низці актів, що забезпечують високий рівень захисту населення та робітників.

Крім того, ЄС вимагає від країн, що входять до його складу, контролю радіоактивності в повітрі, воді, ґрунті та продуктах харчування.

Він також відіграє важливу роль в міжнародному обміні радіологічної інформації, зокрема, в разі ядерної аварії⁵.

Безпечне використання атомної енергії Японії спрямоване на сприяння захисту життя людей, здоров'я і майна, охорони навколишнього середовища та національної безпеки⁶.

Основним нормативно-правовим актом, що визначає енергетичну стратегію Японії, є Основний закон з атомної енергії № 186 від 1955 р., який має на меті забезпечити енергоресурси для майбутнього і сприяти дослідженням, розробкам та використанню ядерної енергії в мирних цілях. Він продовжує встановлювати межі регулювання ядерної діяльності. Відповідно до вказаного закону була створена Комісія з атомної енергії (Atomic Energy Commission, AEC) і Комісія з ядерної безпеки (Nuclear Safety Commission, NSC). До повноважень вказаних органів належить контроль над ядерним паливом, ядерними реакторами, а також за захистом від радіаційної небезпеки і компенсації за шкоду, заподіяну ядерної діяльності⁷.

Комісія з ядерної безпеки Канади (Canadian Nuclear Safety Commission, CNSC) регулює використання ядерної енергії та матеріалів з охорони здоров'я, безпеки та навколишнього середовища; для виконання міжнародних зобов'язань Канади з мирного використання ядерної енергії. Вона зобов'язана поширювати об'єктивну наукову, технічну і нормативну інформацію для громадськості.

Комісія CNSC має до семи призначених постійних членів, чії рішення підтримують понад 800 співробітників. Ці співробітники здійснюють видачу ліцензій відповідно до вимог нормативних актів, надають рекомендації Комісії, а також забезпечують дотримання Закону про контроль за ядерною безпекою і нормативних актів і будь-яких ліцензійних умов, встановлених Комісією.

Основоположним законом у атомній сфері Канади є Закон про ядерну безпеку та контроль (NSCA)⁸.

Агенство з радіаційного захисту і ядерної безпеки Австралії (Australian Radiation Protection and Nuclear Safety Agency, ARPANSA) є основним органом австралійського уряду з питань радіаційного захисту та ядерної безпеки.

ARPANSA здійснює регулювання щодо:

- надання інформації для громадськості, промисловості та працівників, а також консультування уряду з інших з питань, пов'язаних із забезпеченням радіаційного захисту та ядерної безпеки;
- створення і підтримання досвіду в оцінці впливу на здоров'я людини, включаючи вимір і розуміння випромінювання;
- використання повноважень з ліцензування та роботи з суб'єктами Співдружності з метою забезпечення безпеки радіаційних об'єктів і джерел, що експлуатуються ними;
- проведення наукових досліджень і розробок у сфері радіаційного захисту та ядерної безпеки і забезпечення високої якості наукових послуг;
- провідної ролі в розробці стандартів, кодексів практики, керівних принципів та інших відповідних матеріалів для підтримки радіаційного захисту та ядерної безпеки на всій території Австралії;
- представництва Австралії та інтересів нашої спільноти, відіграючи роль в діяльності відповідних національних і міжнародних організацій⁹.

Закон з атомної енергії Індії має на меті регулювання розробки, контролю й використання атомної енергії на благо народу Індії та інших мирних цілей. Вказаний нормативно-правовий акт забезпечує нормативно-правове регулювання всіх видів діяльності, пов'язаних з атомною програмою і використанням енергії іонізуючого випромінювання в Індії. Відповідно до цього закону, уповноваженим органом регулювання є Рада з регулювання атомної енергії (AERB), яка призначається центральним урядом з метою здійснення контролю над ядерними установками і використання радіоактивних речовин і рослин, що генерують випромінювання поза такими установками¹⁰.

Правове регулювання у сфері атомної енергетики України – це здійснення державою, її органами, громадянським суспільством за допомогою правових засобів впорядкування, регулювання, розвитку та охорони суспільних відносин, пов'язаних з використанням ядерної енергії, функціонування ядерних установок та джерел іонізуючого випромінювання, інших питань щодо виробництва та використання ядерної енергії, радіаційної безпеки тощо.

Основними завданнями законодавства у сфері атомної енергетики в Україні є:

- врегулювання суспільних відносин під час провадження будь-яких видів діяльності у сфері використання атомної енергії;
- розробка правових засад системи адміністративно-правового регулювання у досліджуваній сфері;
- встановлення прав, обов'язків і засад юридичної відповідальності органів державної влади та місцевого самоврядування, установ, підприємств і організацій, службових та посадових осіб, а також громадян України, іноземців та осіб без громадянства стосовно їх діяльності, пов'язаної з використанням атомної енергії;
- забезпечення участі громадян та їх об'єднань у формуванні державної політики у досліджуваній сфері;
- виокремлення основоположних засад радіаційного захисту людей та навколишнього природного середовища;
- подальший розвиток міжнародного співробітництва щодо безпечного використання атомної енергії.

Негативи сучасного законодавства тягнуть за собою неконтрольованість дій органів виконавчої влади, прийняття ними численних суперечливих та неконституційних нормативних актів, що в цілому ускладнює і без того негативне правове регулювання різних сфер буття¹¹.

Механізм правового регулювання атомної енергетики складається із таких елементів:

- норми права – загальнообов'язкові правила поведінки, встановлені з метою регулювання суспільних відносин у сфері атомної енергетики;
- правовідносини – вольові суспільні відносини, що виникають на основі норм права у досліджуваній сфері;
- акти реалізації норм права – процес фактичного втілення конкретних приписів правових норм щодо конкретних суб'єктів у галузі захисту об'єктів довкілля¹².

В Україні державне регулювання в сфері атомної енергетики здійснюється як органами загальної компетенції, так і органами спеціальної компетенції.

Органи законодавчої, виконавчої та судової влади здійснюють свої повноваження у встановлених цією Конституцією межах і відповідно до законів України (ч. 2 ст. 6 Конституції України)¹³.

Статтею 19 Конституції України встановлено, що органи державної влади, органи місцевого самоврядування повинні діяти лише на підставі та в межах повноважень і у спосіб, що передбачений Конституцією та законами України¹⁴.

Органами загальної компетенції в Україні є Верховна Рада України, Президент України, Кабінет Міністрів України. Компетенція їх в сфері атомної енергетики визначені в Основному Законі нашої держави – Конституції України. Зокрема, відповідно до ст. 92 Конституції України виключно законами України встановлюються засади організації та експлуатації енергосистем.

Отже, до повноважень Верховної Ради України належить прийняття законів, спрямованих на регулювання відносин у цій сфері.

Основою створення законодавства у сфері атомної енергетики в Україні стала Концепція державного регулювання та управління ядерною галуззю в Україні, ухвалена постановою Верховної Ради України від 25 січня 1994 року.

Відносини у досліджуваній сфері регулюються законами України:

- «Про використання ядерної енергії та радіаційну безпеку» від 8 лютого 1995 р.;
- «Про поведження з радіоактивними відходами» від 30 червня 1995 р.;
- «Про видобування і переробку уранових руд» від 19 листопада 1997 р.;
- «Про дозвільну діяльність у сфері використання ядерної енергії» від 11 січня 2000 р.;
- «Про фізичний захист ядерних установок, ядерних матеріалів, радіоактивних відходів, інших джерел іонізуючого випромінювання» від 19 жовтня 2000 року.

Президент України, відповідно до Конституції України, підписує прийняті Верховною Радою закони в сфері атомної енергетики або користується своїм правом вето щодо них, приймає укази та розпорядження з питань, що належать до сфери атомної енергетики.

Так, Президент України видав Укази «Про невідкладні заходи щодо розвитку атомної енергетики та формування ядерно-паливного циклу в Україні» від 23 грудня 1994 р., «Про державне регулювання ядерної та радіаційної безпеки» від 5 грудня 2000 р., «Про заходи щодо забезпечення виконання зобов'язань, взятих Україною за міжнародними договорами з питань ядерної та радіаційної безпеки» від 1 жовтня 2001 р., розпорядження «Про заходи щодо підвищення рівня ядерної та радіаційної безпеки в Україні» від 19 березня 2001 року.

Кабінет Міністрів України відповідає за реалізацію політики держави в сфері атомної енергетики, приймає постанови та розпорядження з енергетичних питань.

Кабінет Міністрів України видав ряд постанов та розпоряджень у досліджуваній сфері. Зокрема, це:

- розпорядження Кабінету Міністрів України «Про затвердження плану заходів щодо проведення просвітницької роботи з населенням, яке проживає в зонах спостереження атомних електростанцій» від 1 лютого 2012 р.;
- постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Порядку здійснення державного нагляду за дотриманням вимог ядерної та радіаційної безпеки» від 13 листопада 2013 року.

Органами спеціальної компетенції є органи, для яких здійснення державного регулювання в сфері енергетики є основною функцією. До органів спеціальної компетенції в сфері енергетики належать Державна інспекція ядерного регулювання України, яка створена відповідно до Указу Президента України «Про Положення про Державну інспекцію ядерного регулювання України» від 6 квітня 2011 року. Вказаний державний орган є центральним органом виконавчої влади, який є головним у системі центральних органів виконавчої влади з формування та реалізації державної політики у сфері безпеки використання ядерної енергії.

Держатомрегулювання України у своїй діяльності керується Конституцією та законами України, актами Президента України та Кабінету Міністрів України, іншими актами законодавства України, а також дорученнями Президента України.

Провідними напрямками діяльності Держатомрегулювання України є державне регулювання, розробка та здійснення державної політики у сфері безпеки використання ядерної енергії¹⁵.

Держатомрегулювання в межах своєї компетенції видав рад наказів, як-то: «Про затвердження Загальних положень безпеки ядерної підкритичної установки» від 12 березня 2012 р., «Про затвердження Правил з радіаційної безпеки прискорювачів електронів» від 5 серпня 2013 р., «Про затвердження Вимог до систем аварійного охолодження ядерного палива та відведення тепла до кінцевого поглинача» від 24 грудня 2015 р. тощо.

Суб'єктом державного регулювання атомної енергетики в Україні виступає Державне підприємство «Національна атомна енергогенеруюча компанія «Енергоатом», яка створена відповідно до постанови Кабінету Міністрів України від 17 жовтня 1996 року.

Завданнями підприємства стали:

- розроблення і впровадження єдиних для компанії техніко-економічних нормативів;
- створення системи поведження з відпрацьованим ядерним паливом та радіоактивними відходами;
- створення системи перепідготовки і підвищення кваліфікації персоналу атомних електростанцій;
- підвищення безпеки атомних електростанцій на основі впровадження сучасних технологій, вдосконалення характеристик систем безпеки;
- забезпечення дотримання норм міжнародних договорів з питань ядерної безпеки та цивільно-правової відповідальності за ядерну шкоду;
- будівництво і реконструкція атомних енергоблоків, зняття їх з експлуатації¹⁶.

Незважаючи та проблематичність та актуальність питань атомної енергетики в країні розроблено, але не прийнято Ядерний кодекс України, який став би комплексним, базовим нормативним актом, що врегулював би сьогоденні спрямування застосування атомної енергетики.

Зростає також роль міжнародного співробітництва як інструмента координації діяльності, залучення позитивного досвіду, розвитку міжнародної кооперації та, звичайно ж, об'єднання інтелектуальних і матеріальних можливостей світового співтовариства. Це стає особливо актуальним за неминучого залучення до використання ядерної енергії десятків «нових» країн, що не мають досвіду розвитку й регулювання такої діяльності. Такі основні принципи, як культура ядерної й фізичної безпеки, повинні стати обов'язковими умовами «нової ядерної ери». Це можливо лише за широкого міжнародного співробітництва між країнами, котрі мають передові ядерні програми, і новими учасниками «ядерного ренесансу».

Водночас світове співтовариство усвідомлює, що, незважаючи на досягнуті успіхи, сьогодні ядерна енергетика залишається потенційно небезпечною галуззю, і широкомасштабний її розвиток можливий за умови вирішення таких її основних проблем, як зниження ризику ядерного розповсюдження, поводження з відпрацьованим ядерним паливом та радіоактивними відходами, підвищення безпеки й поліпшення економічних показників. Світове співтовариство докладає значних зусиль для вирішення цих проблем¹⁷.

¹ Бондарчук Н. В. Правове забезпечення раціонального використання та охорони земель авіаційного транспорту України / Н. В. Бондарчук // Часопис Київського університету права. – 2009. – № 4. – С. 267–271.

² Міжнародне співробітництво в галузі мирного використання атомної енергії : [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://o-pravovedeni.ru/index.php?option=com_content&view=article&id=366:mizhnarodne-spivrobitnictvo-v-galuzi-mirnogo-vikoristannya-atomno%D1%97-energi%D1%97&catid=48&Itemid=4/ (Дата звернення: 05.07.2016).

³ Про Міжнародне агентство з атомної енергії // Постійне представництво України при міжнародних організаціях у Відні : [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://vienna.mfa.gov.ua/ua/ukraine-io/iaea/about> (Дата звернення: 05.07.2016).

⁴ Міжнародний документ. Договір об утворенні європейського союзу по атомній енергії : [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/994_027

⁵ Nuclear Energy: [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://ec.europa.eu/energy/en/topics/nuclear-energy/> (Дата звернення: 05.07.2016).

⁶ Dan Joyner. Japan's Nuclear Law and National Security // Arms control law. 2012 : [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://armscontrolaw.com/2012/07/24/japans-nuclear-law-and-national-security/> (Дата звернення: 05.07.2016).

⁷ National Regulations in Japan // Japan Atomic Energy Agency : [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://c-navi.jaea.go.jp/en/background/international-guidance-legislation-and-regulations/national-regulations-in-japan.html> (Дата звернення: 05.07.2016).

⁸ Acts and regulations // Canadian Nuclear Safety Commission : [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://nuclearsafety.gc.ca/eng/acts-and-regulations/> (Дата звернення: 05.07.2016).

⁹ ARPANSA – Australian Radiation Protection and Nuclear Safety Agency / Healthdirect : [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.healthdirect.gov.au/partners/arpansa-australian-radiation-protection-and-nuclear-safety-agency/> (Дата звернення: 05.07.2016).

¹⁰ Atomic Energy Regulatory Board : [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.aerb.gov.in/AERBPortal/pages/English/Constitution/acts.jsp.action/> (Дата звернення: 05.07.2016).

¹¹ Василенко Л. П. Правові проблеми діяльності органів виконавчої влади з питань екології : моногр. / Л. П. Василенко – Житомир : Житомирський національний агроекологічний університет, 2014. – 167 с.

¹² Німко О. Б. Механізм правового регулювання організації та проведення земельних аукціонів в Україні / О. Б. Німко // Підприємництво, господарство і право. – 2009. – № 10. – С. 130–132.

¹³ Німко О. Б. Проблемні питання законодавства, що регулює встановлення внесків загальнообов'язкового державного соціального пенсійного страхування фізичними особами – суб'єктами підприємницької діяльності, які обрали особливий спосіб оподаткування / О. Б. Німко // Наукові праці Національного авіаційного університету. – 2010. – № 4 (17). – С. 97–101. – (Серія : Юридичний вісник «Повітряне і космічне право»).

¹⁴ Німко О. Б. Правові засади державного регулювання здійснення оціночної діяльності для цілей оподаткування / О. Б. Німко // Ученые записки Таврического национального университета им. В. И. Вернадского. Научный журнал. – Симферополь, 2012. – № 4. – С. 292–295. – (Серія «Юридические науки»).

¹⁵ Про Положення про Державну інспекцію ядерного регулювання України : Указ Президента України : [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/403/2011>

¹⁶ Про створення Національної атомної енергогенеруючої компанії «Енергоатом» : постанова Кабінету Міністрів України : [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/1268-96-%D0%BF>

¹⁷ Шевцов А. І. Міжнародне співробітництво в ядерній енергетиці – шлях до вирішення проблем ядерної галузі України / А. І. Шевцов, А. З. Дорошкевич // Стратегічні пріоритети. – 2009. – № 2. – С. 10–16.

Резюме

Німко О. Б. Міжнародне співробітництво та адміністративно-правове регулювання атомної енергетики в Україні та світі.

У статті окреслено важливість міжнародного співробітництва в галузі використання атомної енергії, досліджено правові засади діяльності МАГАТЕ, адміністративно-правове регулювання атомною енергетикою ЄС, Канади, Японії, Австралії, Індії та України. Проаналізовано законодавство та досліджено суб'єкти правового регулювання у сфері атомної енергетики України, так як: Верховна Рада України, Президент України, Кабінет Міністрів України, Державна інспекція ядерного регулювання України, Державне підприємство «Національна атомна енергогенеруюча компанія «Енергоатом».

Ключові слова: атомна енергетика, міжнародне співробітництво у сфері атомної енергетики, адміністративно-правове регулювання атомної енергетики в Україні, правове регулювання атомної енергетики ЄС, правове регулювання атомної енер-

гетики Японії, правове регулювання атомної енергетики Канади, правове регулювання атомної енергетики Австралії, правове регулювання атомної енергетики Індії.

Резюме

Німко О. Б. Международное сотрудничество и административно-правовое регулирование атомной энергетики в Украине и мире.

В статье обозначена важность международного сотрудничества в области использования атомной энергии, исследованы правовые основы деятельности МАГАТЭ, административно-правовое регулирование атомной энергетикой ЕС, Канады, Японии, Австралии, Индии и Украины. Проанализировано законодательство и исследованы субъекты правового регулирования в сфере атомной энергетикой Украины, такие как Верховная Рада Украины, Президент Украины, Кабинет Министров Украины, Государственная инспекция ядерного регулирования Украины, Государственное предприятие «Национальная атомная энергогенерирующая компания «Энергоатом».

Ключевые слова: атомная энергетика, международное сотрудничество в сфере атомной энергетикой, административно-правовое регулирование атомной энергетикой в Украине, правовое регулирование атомной энергетикой ЕС, правовое регулирование атомной энергетикой Японии, правовое регулирование атомной энергетикой Канады, правовое регулирование атомной энергетикой Австралии, правовое регулирование атомной энергетикой Индии.

Summary

Nimko O. International cooperation and administrative regulation of atomic energy in Ukraine and the world.

The article outlines the importance of international cooperation in the field of atomic energy, examined the legal basis of the IAEA, administrative and legal regulation of nuclear energy of the EU, Canada, Japan, Australia, India and Ukraine. Analyzed and studied law subjects of legal regulation in the sphere of atomic energy Ukraine as well as the Parliament of Ukraine, President of Ukraine, the Cabinet of Ministers of Ukraine, the State Nuclear Regulatory Inspectorate of Ukraine, State Enterprise "National Nuclear Energy Generating Company "Energoatom".

Key words: atomic energy, international cooperation in the field of atomic energy, administration and regulation of atomic power in Ukraine, the legal regulation of atomic energy EU regulation of atomic power in Japan, the legal regulation of atomic power in Canada, regulation of atomic power Australia, regulation of atomic energy of India.

УДК(349.41+349.6:630)(477).001.36

О. В. СТЕПСЬКА, М. М. ЗАВЕРЮХА

Олена Володимирівна Степська, кандидат юридичних наук, доцент Національного університету «Одеська юридична академія»

Марина Михайлівна Заверюха, асистентка кафедри Національного університету «Одеська юридична академія»

ЛІС ЯК ОБ'ЄКТ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ В ЛІСОВОМУ ТА ЗЕМЕЛЬНОМУ ЗАКОНОДАВСТВІ УКРАЇНИ

Серед природних багатств нашої держави лісам належить особливе місце. Ліс – невід'ємна складова частина біосфери. Ліси, парки, лісосмуги, зелені насадження в містах і селах, по берегах рік і водойм – це втілення природної краси, чудові місця для відпочинку, джерела харчових продуктів, різноманітної сировини, палива, будівельних та інших матеріалів. Ліс – місце поселення звірів, птахів, заготівлі лікарської сировини, грибів і ягід, тобто джерело величезної кількості матеріальних цінностей. У більшості випадків для них немає заміників.

Мета статті полягає у встановленні характеру взаємодії норм лісового і земельного законодавства при визначенні лісу як об'єкта правового регулювання, що має не тільки теоретичне, а й практичне значення.

Землі та ліси, які на них зростають, перебувають у тісному природно-біологічному та правовому зв'язку, саме тому виникають різні тлумачення поняття «ліс», які зазвичай різняться. Це стало причиною пошуку правових підходів щодо розмежування понять «ліс» і «земля». Різні аспекти співвідношення цих понять містяться в працях В. Ф. Горбового, В. П. Непійводи, І. І. Каракаша, О. С. Колбасова, Н. І. Краснової, О. І. Краснової, А. М. Мірошніченка, Г. Н. Полянської, С. М. Шершуна та ін.

Професор А. М. Мірошніченко у своїх працях пропонує розмежовувати такі поняття, як «ліс», «земля» та «земельна ділянка», пояснюючи це тим, що власник земельної ділянки не може «автоматично» визнаватися власником лісу, адже він не може вільно та на свій розсуд володіти, користуватися або ж розпоряджатися цим природним ресурсом¹.